

թիւնը . և օտար տէրութեանց ղեկավարաց իմաց արուեստը , որ այսուհետեւ Ֆիդուկիան է թաղաւորանիստ մայրաքաղաքը , ըստ դաշնագրութեան , և այն տեղ պիտի ընդունի ղեկերնք :

Լաուէնպուրիի դքսութեան Բրուսիոյ հետ միաւորութիւնը , ըստ երեւմանց , մօտեւս 'ի դործ պիտի դրուի . և Ալէքսի-Հոլշթայն դքսութիւնները ' որ և է կերպիւ Բրուսիոյ իշխանութեան արդեցութեանը ներքեւ պիտի մնան , թէպէտեւ ըստ երեւութիւն անաւան եղանակով ըլլան : Իստ հասարակաց կարծեաց , յիշեալ դքսութեանց դործքերը այսպիսի վախճան մի պիտի ունենան շուտ կամ ուշ , եթէ Անգլիոյ և Վալդիոյ կողմանէ հզօր ընդդիմութիւն մի չըլլայ :

Միջոցն հասած վերջին լուրերը կրճանուցանեն թէ Հիւսիսայնոց ու Հարաւայնոց մէջ հաշտութեան համար եղած բանախօսութիւնները չյաջողեցան : Հիւսիսայնի հասարակապետութիւնը , որ այժմ յաղթող ու սրբատուրէ յառաջ երթալու վերայ է , կը պահանջէ նախ ' որ դերինները բոլորովին ազատ ըլլան , երկրորդ ' Հարաւային վիճակները կատարելապէս Գաւառութիւն Հիւսիսային կառավարութեանը հետ , ինչպէս որ էին յառաջագոյն . երրորդ ' Հարաւայնոց կողմանէ ' պատերազմին համար եղած փոխառութիւնները չընդունուին . չորրորդ ' Հարաւային զօրքը իւրեց ղեկավար և պատերազմական պաշարներով առանձնապէս ըլլան . հինգերորդ ' իսպառութեան համար բանախօսութիւններ եղած միջոցին թշնամութեան դործքերը ամենեւին չդադարին :

Հայտնի է որ Հարաւային վիճակաց կառավարութիւնը այս պայմանները չէր կրնար ընդունել . որոց մէջ ամենեւին զինում մի չկայ :

Ամերիկայի պատերազմը , ըստ հասարակաց կարծեաց , թէպէտեւ իւր վախճանին կը մօտենայ . սակայն անհաւանական չէ նաեւ որ տարի մի կամ երկու տարի դիմանայ . վասնզի կը հաստատեն թէ Հարաւայինք տակաւին շատ միջոցներ ունին դէմ դնելու , և միտար Դէֆորսն Տէվիս , որ Հարաւային կառավարութեան նախագահն է , կուզէ վերջին Դաւիթ յառուանել . որոտեալով . իւր Դաւիթ ինքեղովն ամենեւին զինում մի ընել չուզեր , այլ կաշխատի բոլորովին ջնջել Հարաւայնոց ազդեցութիւնը և բռնի պարտաւորել զանոնք 'ի հնազանդութիւն Հիւսիսային կառավարութեան : Եւս բանը զիտնալով , Հարաւայինք ևս մինչև իրենց արեան վերջին կաթիլը պիտի պատերազմին :

Ահաւասիկ ' Սաբոլէոն Լըրորդին դահախօսութեան զլրատու մատուցը , զորս խոստացանք մեր ընթերցողաց առջև դնել :

անոնց և ոչ բարի խորհուրդ տալ : Բայց ի՞նչ կը չափնայ այս յիմար մարդիկները : Դժգոհութիւն միայն : Եթէ խոհեմ ըլլային պիտի ուրախանային իրենց եղբայրակիցներուն երջանկութեանը վրայ : Ուրիմն հեռի կեցիք նախանձու գէշ ախտէն , և ընդհակառակը ուրախուցէք ուրիշ մարդոց երջանկութեանը վրայ , ու ցաւեցէք անոնց դժբաղդութեանը վրայ : Լալ ընդ լացողս , խընդալ ընդ խնդալոցս : Հեռի կեցիք , տղաքս , նաեւ բարկութեան ախտէն : Ասիկա գէշ հիւանդութիւն մի է հոգւոյ , որ անպատճառ թշուառութեան մէջ կը նկղմէնթալայ եղողը . վասնզի բարկութիւնը տեսակ մի կատաղութիւն է , և անանկ դործեր ընել կուտայ , որ յետոյ չարաչար կը զգլանք : Պատմութեանց մէջ կարգապահ ձմ անանկ մարդիկ , որոնք իրենց բարկութեանը պատճառաւ մարդասպան եղան ու մեռան կախաղաւնին վրայ :

Տեսած էք երբեք բարկացած մարդ : Ինչպէս այլոց լած է դէմքը . ինչպէս կայծ կը թափէ աչքերը , ինչպէս կը փրփրայ բերանը , ինչպէս կատաղութենէն և ոչ խօսելու , կարողութիւն ունի : Եւ իր այս արտաքին երևութիւն չհրեար իր ներքին խռովութիւնը : Ո՛հ յիշուի , բարկութիւնը սարսափելի կերպ մը է :

Վատ մարդիկ են նաեւ ասիւրախոսները , այսինքն ասանք ' որ կը մոռնան իրենց ընդունած բարիքը , կամ նոյն իրենց բարեբարեւունքն մնասէլ կուզեն : Այսպիսի մարդոց ընթացքը կ'ապացուցանէ թէ արժանի չեն մարդոյ մի հետ լինելու անպաշտ . վասնզի եթէ չեն ուզեր ա ըրի ընել անոր , որմէ իրենք առաջ բարիք ստացան ,

Յարգոյ Սինկլիտոսը և

յարգոյ ազգային երեսփոխանք .

Ձեր վերջին դուժարման ժամանակը կը յուսայի , վեհապետական ժողովոյ մի միջոցաւ կարգադրելու իւրոպիոյ սպառնալից դժուարութիւնները . բայց դործքերը եւրիշ կերպ անօրինակեցան : Արցախի մէջ քանին վերայ . վասնզի թէպէտեւ սուրբ բազմիցս կը կտրէր զինգիւրները բայց չընծեր զանոնք ' ուստի տեղական խաղաղութեան մի միակ հիմը ' ժողովրդոց ճշմարիտ օգտիցը հոգ տանին է համաձայնութեամբ վեհապետաց :

Պալլադիի ծովեզերաց վերայ պատահած պատերազմին մէջ , իմ կառավարութիւնս ' որ համախորութիւն ունի Տարխանքի համար և բարի կամեցողութիւն Գերմանիոյ համար , հարկ համարեցաւ անաւատ չէզոքութիւն մի պահել : Բայց երբոր հրաւիրուեցաւ իւր կարծիքը յայտնել խորհրդակցութեան մը մէջ , փութացաւ ազգայնութեանց սկզբունքը պաշտպանել , ինչպէս նաեւ ժողովրդոց իրաւունքը , զոր ունին խորհրդակցից ըլլալու իրենց համար որոշուելու կառավարութեան վրայօք :

Լըրորդի հարաւային կողմը մեր ներդրածութիւնը պէտք էր աւելի ուժով տեսնուիլ , քանզի ուզեցի կարելի ընել բոլորին խնդրոյ մի լուծումը : Սեպտեմբերի գաշտադրութիւնը այս տարեկան տեղական խնդիրը լուծեց երկու մեծ սկզբունք նուիրադրածելով , որոնք են Խաւովոյ նոր թաղաւորութեան հաստատութիւնը և քահանայապետական դահլիս անկախութիւնը :

Մէքսիքոյի մէջ կայսերական նոր աթոռը երթալով կը հաստատուի , երկիրը կը ճանաչարտի , իւր անհամար օգտակար միջոցները կարգ իւնաւորուին , և այս ամէն բարեքը մեր ղեկավարաց քաջութեան պտուղն է , ինչպէս նաեւ Մէքսիքացի ժողովրդեան խոհմութեանը և իւր վեհապետին խելացիութեանը ու դործունէութեանը արդասիքը կը համարուին :

Պարսիի մէջ մեր նաւատորմի միաբանութեամբ Անգլիոյ , Հոլանդիոյ և Ամերիկոյ Միացեալ-Նահանգաց նաւատորմիցը , նոր ապացոյց մի տուաւ ծառայութեանցը , զորս կրնայ և գիտէ ընել :

Եւս իւր օգտակարութիւնը և իւր վեհապետութիւնը չի ընդհատուց : Եւս իւր օգտակարութիւնը և իւր վեհապետութիւնը չի ընդհատուց : Եւս իւր օգտակարութիւնը և իւր վեհապետութիւնը չի ընդհատուց :

Թէպէտեւ տեղական դժուարութիւնները և եղանակին խտտութիւնը մեծ արդեւքներ էին , այսու ամենայնիւ մեր զօրաբանակը ' յաջողակութեամբ առաջնորդուելով , շուտով զսպեց ընդհանրութիւնը : Ուրիմն մեր շահատակութիւնները դրեթէ լմըն :

Ինչպէս բազմանք պիտի ունենան ուրիշ մարդոց ազգիւթիւն ընել . որմէ բարիք մի չընդունեցին :

Այս տեսակ մարդիկ խիստ խեղճ կը լլան . վասնզի եթէ յանկարծ ցուցնեն թէ միջոցի վատ կերպով փոխարինեցին իրենց ընդունած ծառայութիւնները , և ոչ մէկը այնուհետեւ յօժարութիւն կուենայ բանի մը մէջ անոնց օգտակար ըլլալ : Հեռաւորաւ ասիւրախոսէն ասմէն մարդ կը գարշի իրեն մնաստակար հրէշ , և իր կըրցածին չափ անոր հաղորդակցութենէն կը փախչի :

Ըսէք ի՞նչ , օրինակի համար , կրնա՞ք սիրել այն մարդը , որուն պատմութիւնը պիտի ըսեմ ձեզ հիմա . որ Հինգէլ կը լրիւնէր :

Այս ըսած մարդս վաճառական էր . շատ տուակ վատրելու յուսով նաւը մտաւ Սմիրնայ հետեւոր երկրը երթալու . որ ինչ յառաջ գտնուած էր : Գեւ այն ժամանակ այս երկրիս բնակիչները վայրենի էին , ու վայրի անասուններու պէս լստառեւորու մէջ կը բնակէին : Իր ճամբորդութիւնը յաջող էր . բայց հազիւ թէ Սմիրնայի ծովեզերքներուն մօտ հասան , յանկարծ սաստիկ մրրիկ եղաւ , որ նաւը ժայռերուն զարնելով խորտակեց , և անոնք որ մեծ դժուարութեամբ ծովեզերքը հասան ' վայրենիներէն սպանուեցան : Միայն Հինգէլ յաջողեցաւ մօտակայ անտառը փախչիլ ու հոն թուրիւրուն մէջ ապաստանուելով , յուսահատաբար կամաւ իր թուրովն մեռնելու սկսեց : Եւս իւր օգտակարութիւնը չի ընդհատուց :

Հոն չընկնէ մի լեւոյ : Վայրենի աղջիկ մը թուրով

ցած են , ու զաղղիացի ցամաքի զօրքը Չինաստանէն մեկնեցան , և մեր նաւատորմիցը բաւական է Քոնշինչինի մէջ ունեցած մեր հաստատութիւնները պահպանելու : Ամերիկէի մեր զօրաբանակին թիւը պիտի նուազի . Հսոմի մէջ եղած զաղղիացի տահապան զօրքը քիչ ժամանակէն պիտի վերադառնան իրենց հայրենիքը : Աւստի պատերազմին տաճարը զոյգեւորվ , կրնամք պարծանօք դրել յաղթական նոր կամարի մը վերայ , " Ի փառս զաղղիացի զօրաբանակին վասն յաղթութեանց զորս ըրաւ Լըրորդիոյ մէջ , Ասիոյ մէջ , և Ամերիկէի ու Ամերիկայի մէջ " :

Յետ այսորիկ հանգիստ սրախ խաղաղութեան դործոց վրայօք հոգ տանիմք : Ձեր այս նիստին միջոցը պիտի դործածուի հետազօտելու և գտնելու ժողովրդեան բարոյական և նիւթական բարեկեցութիւնը աւելցնելու կերպերը , որեւէ օգտակար կամ ճշմարիտ զաղափար մի ապահով պէտք է ըլլալ թէ պիտի ընդունուի ինձմէ և ձեր հաւանութիւնը պիտի ստանայ :

Երօնը և հասարակաց կրթութիւնը իմ յատուկ խնամօքս ենթակայ են միշտ . Ամն կրօնները հասարակապետութիւն կընդունին օրինացաւ չեն . կաթոլիկ կղերը օրինաւոր ազդեցութիւն մի կը բանեցնէ նաեւ իւր հոգեւոր պաշտամանէ դուրս : Հասարակաց կրթութեան վերայ եղած օրինաց շնորհիւր տղայոց դաստիարակութեանը դործակցի կը ըլլայ . ընտրութեան օրինաց զօրութեամբ կրնայ մանեւ անբութեան խորհրդատու ժողովոց մէջ . և յերաւուտին անդամ կրնայ ըլլալ Սահմանադրութեան անօրէնութեամբը : Սակայն որչափ աւելի կը յարգեմք և կը պատուեմք զկղերը , անհունիմք թէ այնչափ աւելի անհամոթութիւն պիտի ունենայ տէրութեան հիմնական օրինաց վերայ : Իմ պարտքս է անխնայ պահել քաղաքական իշխանութեան իրաւունքը , զորս սուրբ Աւստրիկոսի ժամանակէ հետէ ոչ ոք վեհապետ անպաշտպան չթողոյց :

Հասարակաց կրթութեան զարգացման վերայ արժան է որ հոգ տանիք բազում խնամք . վասնզի հանրական քուէարկութեամբ կառավարուող երկրի մը մէջ , իւրաքանչիւր քաղաքացի պէտք է որ կարգաւ և գրեւ գիտնայ . ուստի տարրական ուսմունքը ևս քան զէս տարածելու համար օրինաց առաջարկութիւն մի պիտի ներկայացուի ձեզ :

Օտար զանազան տէրութեանց հետ սիրով եմք : և յայնժամ միայն Վաղղիոյ ձայնին ականջ կախել կուտամք , երբոր իրաւունքը և արդարութիւնը կը պարտաւորեն զմեզ : Իսկ 'ի մասին' ներքին գործոց , աշխատիք միշտ պաշտպանելու կրօնական դադափարները , բայց առանց ամենափոքր մասամբ թող տալու քաղաքական իշխանութեան իրաւունքները :

բուն վրայէն ցատկելով տեսաւ զիւրը հոն ու կանգ առաւ : Բայց փոխանակ միտաւելու բարեկամական ձեւերով նաեւ ըրաւ որ իր հաւէն դայ : Բնտի անոր հետ տեսցաւ , որ զինքը պզտիկ խրճիթի մը մէջ տարաւ , քաջաւրեցի որ չկարնայ . տեսակ տեսակ պտուղներ բերաւ առջևը որ անթօթութիւնը յագեցնէ , ու ջուրի առուակ ցուցոյց որ ծառաւը անցընէ : Սակից զատ հաւատարմութեամբ կը պահէր զինքը , և մարդասիրաբար արթնել կը հրահայնէր որ ամենափոքր միտա մի անգամ չհամար անոր :

Այսպէս ուրիմն բաւական ժամանակ ապրիցան , միշտ իրենց սէրը տեսնալով , մինչև զինքը իրեն կ'ըսէ : Երբեք ստանձնի ըզու հնարեցին , որով մտքերն իրարու կը հասկըցնէին . և այս կերպով Հինգէլ Երկրոյ յին պատմեց (այսպէս կը լրիւնէր վայրենի աղջիկը) իր հայրենեացը վրայօք թէ ինչ մեծ տարբերութիւն կայ այն քաղաքին և իրենց բնակած անապատին մէջ տեղը , ինչպէս հոյակապ տուններ ունին հոն , կաւքերով կը պըտըտին , փառաւոր լաթեր կը հագնէին և այլն , և այլն : Թէ որ քեզի հետ հոն ըլլայի կըսէր , ինչպէս երջանիկ պիտի ընէի զքեզ :

Ուստի բարեխիտ աղջիկը շատ հիւ ուրախութենէն կուտար , ու զէպ 'ի ծովեզերքը կը փախչէր . որ արդեօք նաւ մի կը տեսնէ ' որ զիրենք Երօնայ փոխադրէ :

Վերջապէս օր մի վաղեց կ'ըսէ Հինգէլին , տեստիս բերիւմ թէ նաւ մի կ'երեւի : Եւս միջոցին նաւ ալ հասնելով երկուքն ալ առաւ ու բերաւ զիրենք տնանկ կղզի մի . ուր մարդիկ վաճառատեղը դրուած կը ձախ

Դուրեմբի ԻՆՏԵՐԻՍԹ լրագրոյն Յունուարի 19-31 թուոյն մէջ հետեւեալ յօդուածը կը լրագրուի:

«Սօս օրերս վիճարանութեան և քննութեան ներքեւ պիտի դնուի Գործիքի տ'Արդիւն կոչուած տետանին առջեւ այնպիսի դատ մի՛ որ մարդոյն ձեռքով գործուած ամենատարբեր եղանակներն մը կը վերաբերի, և որուն ինչ անուն տալ հարկը ըլլայ ոչ որ դիտել, և որոյ այս եղանակներն երկու կրօնաւորաց ձեռք գործուած է:

«Ահաւորիկ համառօտ պատմութիւնը յիշեալ տարաւի և եղանակները, որ Միջինացի նահանգին մէջ պատահեցաւ:

«Երկու քահանայ վանքը տարին ծաղկահասակ աղջիկ մի, զոր յղութեան վիճակի մէջ գրած էին և տակնու վրայ ու ահաբեկ կըլլային թէ ինչ կերպիւ անհետ ընեն զնա որպէսզի գործը չյայտնուի:

«Անհետ ընելու կերպը չուտով գտնուեցաւ. այսինքն դաշտնապէս վանքը տարին և սպաննեցին յիշեալ խեղճ աղջիկը, և անոր մարմինը եկեղեցւոյն գերեզմանատունը յընջեցնելով, այնտեղ մեռելի մը անտեղը չարաբեցին և մէջի դիակը ուրիշ անտեղի մը մէջ եղած դիակին հետ մէկտեղ վանքիցէն, և անձինքն մէջ գրին իրենց սպաննած աղջկան դիակը. յետոյ փութացին իւրարան չիւրթը իւր խուրը ել թաղու, ապա՛սով ըլլալով թէ մէկը չտեսաւ դիակներ, Բայց վանքին քահանաներէն մէկը քեռորդի մը ունի, որ գինեւորապէս կենէ փախչելով եկեր վանքը տալաններ կը. ու սոսի այս քահանայն միւս միարաններէն գաղտնի իւր քեռորդին պահած էր նոյն գերեզմանատուն մէջ: Այս խեղճ իրիտասարդը նոյն գիշերը արտաքոյ կարգի ծայն և չուկ մի ընելով, վախուն մեռելի անտեղներուն մէջ տեղը պահուած էր. ուսկից անհետաւ եղաւ երկու քահանայից սոսկալի և զննադործութեանցը:

«Հետեւեալ օրը՝ այս երկուստարդը չկրնալով համբերել, գերեզմանատունէն ելաւ ու տեղական իշխանութեանը ներկայանալով ամեն բան յայտնեց: Արդարութեան ատենը յիշեալ եղեւորադործները խիստ ձեռք ձգեց, որոնք Միջինացի դատարանէն ի մահ դատաւարաւուցան: Գայց Լա Բարթէ արհեստագիտէն կոչուած բարձրագոյն ատենը, այս փճիւր ընջեց և դատը նոր քննութեանը ներքեւ ձգեց:

«Բաղաբիս զլիւսուր փողոցները հետզհետէ կազով կը լուսաւորուի ի մեծ ուրախութիւն սրտի բոլոր բնակչաց. որոնք սկսան ճանաչել այս օդաւոր հաստատութեան մեծամեծ բարիքը. մանաւանդ ձմեռ գիշերները, որ առաջուց անձրեւոտ և տըմուտ ծաւանակը լապտերներով անկամ գծուարին էր դուրս ելել, այժմ կազին պայծառ լուսաւորութեամբը առանց լապտերի ամեն մարդ երթեկեկութիւն կընէ ամենայն ապահովութեամբ:

ուէին ինչպէս որ մենք կովերը կը ծախենք: Այնատեն անարգ շահախնդիր Հինկելը մտածելով թէ իր ճամբորդութեանը մէջ բան մը չէր վատարկած և թէ տակի ազդատ կը զանաւոր իր հայրենիքը, սիրտը կը խառնէր:

«Կըջապէս անտեղի տարաւ միտք ըրաւ իրրեւ աղախին ծովին երթալով Երիզան, որպէսզի քիչ մը դրամ ձեռք բերէ: Քեղծը անոր ծնկուները ինկաւ, կուլար, կ'աղաչէր բայց ի զուր. ամարդին սիրտը անողորմելի էր: Անդու, ըսաւ վերջապէս մտածելով թէ յոյ եմ, ու գոնէ քու զակիդ համար դուք ունեցիր: Իսկ չարադործը ինչ պատասխանեց: — Կըլեմ, ըսաւ վաճառականին, որուն պիտի ծովէն գլխը, յոյ եմ կըսէ, ուստի քսան թաղու ևս տղան համար կը պահանջուի որ մօտերս պիտի ծնան: Ա՛յ ճանապարհը հանց ոտակը առաւ ու զազանարարոյն անմիջապէս մեկնեցաւ:

Հոս լեց ծերունին Տիմոս, ու տղաքը ի գոթ շարժեալ արտասուակայ աչքերով անձայն մտային:

«Կըջապէս տղաքս, հարցուց ծերունին. կուգ'ի՞ք Հինկելը ձեզ րարեկամ ունենալ: Ի՞նչ կը հարցնեն, և ո՞վ իր անձին թշուառութիւնը կուգ: Անարգ և վատ մարդիկ են ասերախտները. որչափ կարելի է ջանացէք հեռի կենալ այս նորկայի տալան. վաճառի ձեր բոլոր երջանկութիւնը չորս՛րէ ու սիրոյ կախում ունի, զոր մարդիկ որոյ հետ կը կենակցէր պիտի ունենան ձեր վրայ...:

Յունական բարգմանութիւն
Վ. Մաղարիայ Յարութիւնեան:

Երբոր Իզմիրի մեծ և փոքրիկ բոլոր փողոցները լուսաւորուեալ ըլլան, ինչպէս կը յուսամք թէ շատ չանցած պիտի ըլլան, տարակոյս չկայ թէ արտաքոյ կարգի պայծառութիւն մի պիտի ծախայ մեր քաղաքը:

«Սոյս է որ մեր փողոցներուն սալադաշտակաց վիճակը շատ խղճալի է և ընդհանուր նորոգութեան կարօտ է. սակայն յոյս ունիմք թէ քիչ ժամանակուան մէջ քաղաքին այս կարօտութիւնն ալ պիտի լցուի մեր ընդհանուր կառավարիչ վսեմափայլ Սիւշիտ փաշային շնորհիւ. վստահե՛ք կըլեմք թէ եւրոպական ընկերութիւն մի կառավարիչ Իզմիրի փողոցներուն բոլոր սալադաշտակները (գալարբըմ) ի հիմանց նորոգելու և հաստատուն կերպիւ շինելու. բայց տակաւին այս գործոյն պայմանները կարգաւորուած ու որոշուած չեն:

«Պրուսէի Լինտէբանտան Պէլժ օրագրութեան մէջ հետեւեալ յօդուածը հրատարակուած է:

«Կերեւի թէ օսմանեան կառավարութիւնը հաստատմանութեամբ կաշխատի քաղաքական բարեկարգութիւններ ընելու և իւր ունեցած օրինադրութիւնները բարեփոխելու: Յայտնի է որ օտարականաց համար Թուրքիոյ մէջ անշարժ ստացուածք դնող առնելու կարգութիւնը՝ շատ ժամանակէ ի վեր զուր տեղը կը փախազուի և կը պահանջուի եւրոպական իւրաքանչեւ ներքին: Այժմ՝ կըլլեն մեզ ի Կ. Պոլսոյ, թէ Բարձրագոյն Պաշա կաշխատի նոր օրէնք մի հաստատելու. որուն զօրութեամբ անխտիր ամեն օտարականները կարող պիտի ըլլան անշարժ ստացուածք տեղը ըլլալու միջոցն իրաւամբ զոր ունին օսմանեան հպատակները: Արեւն թէ այս կարգադրութիւնը բոլորովին օսմանեան կառավարութեան կողմանէ մտածուելու ու առաջարկուելու է՛:

ԱՐԳԱՅԻՆ

Առտանդնուպոլսոյ Մեղու հանգէսը, իւր թուոյն մէջ որ ի 30 Յունուարի, յիշեալ մայրաքաղաքին ազգային եւ ժողովրդային վիճակին վրայ յարգեց երկու յօդուած մի հրատարակած է. ուսկից հետեւեալ ծանրակշիւ կտորը կը քաղեմք, որ անհաստատելի էր մեզ:

... «Զմեռնանք ըսելու նաեւ թէ ազգային եւ ժողովրդային խանդավառութեամբ մեծապէս օժանդակեց արդի Բաղաբիսի ժողովին մէկ քանի տնօրէնութիւնները. որոցմէ մէկն է Պատրիարքարանի դիւանատան պաշտօնէից ամսականներուն ծախքը տարին 60,000 զուրուշ յանկարծ աւելցուիլ: Եւ խորհրդ Բաղաբիսի ժողովոյ օրով, «Բարեկարգութիւն» անունով Հանձնաժողովի մը տեղեկագրին համեմատ՝ դիւանատան պաշտօնէից ամսականներուն զուճարը ամիսը ճիշտ 9500 զուրուշ էր. ըսել է տարին 114,000 զուրուշ: Այս տեղեկագրին համեմատ Տնտեսական խորհուրդն ալ յետագայ տարւոյն մէջ ըլլալիք եկամտից և ծախուց հաշուեկշիւոյն (պիւճէ) մէջ, դիւանատան պաշտօնէից տարին 120,000 զուրուշ գրած ըլլալով՝ ըստ այնմ տրոյց Հանձնաժողովին տեղեկագրի շինուած և ընդհանուր ժողովով վաւերացուած է: Արդարեւ զարմանալի է այսօր նոյն զուճարը ճիշտ 214,300 զուրուշ հասած ըլլալը: Այսպիսի զգալի տարբերութիւն մը ինչպէս կրնայ տեղի ունենալ, մեզի համար տարւորենալ է այս ():

«Սահմանադրութիւնը կըսէ թէ, «Տնտեսական խորհուրդը տարեկան երկու անգամ առաջ՝ յետագայ տարւոյ մէջ ըլլալիք հասոյթն ու ծախքը եւ ժողովրդային հոգաբարձութեան ստուգելով հաշուեկշիւը պիտի պատրաստէ և Բաղաբիսի ժողովոյ ներկայացնէ»: Այս ստուգութիւնն ըլլալով հաշուեկշիւը պատրաստուելէ և ընդհանուր ժողովով վաւերաց:

(4) Այս տարբերութիւնը՝ 100,800 զուրուշ է. որ նախորդ Բաղաբիսի ժողովոյն օրով որոշուած 114,000 զուրուշին վերայ յաւելցնելով՝ ճիշտ 214,300 զուրուշ կընէ. հետեւաբար կարծեմք քիչ պայմամբ վերը ըսուած է քիչ 60,000 զուրուշ աւելցած է դիւանատան պաշտօնէից ամսականաց գումարը, փոխանակ 100,800 զուրուշ ըսելու:

ուէլէ յետոյ այսպիսի զգալի փոփոխութիւն մի արդարեւ թէ՛ Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը և թէ՛ պիւճէի սկզբան դէմ է՛:

Մ Ո Ւ Ն Թ Ն Ս Ե Ր

ԳՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՎԱՐԳԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ի տպարանի Տէտեան, Իզմիր 1864:

Այս փոքրիկ գրքիկը, որ տաճկերէն պարզ լեզուաւ շարադրուած է, Հայկալ բնակող մեծարգոյ Գիւրգենեան Գիւրգենեան անունիւ հրատարակուած է. որ ազգասիրական գովելի եռանդի շարժեալ յօժարմիտ ձեռք գարկեր է այս բարեպաշտական գործոյն բարգմանութեանը, որպէսզի իրենց մայրենի լեզուին անտեղեակ են միայն տաճկերէն գիտցող բազմաթիւ Հայերը կարող ըլլան համառօտ տեղեկութիւն մի ստանալու. Հայաստանեայց ուղղափառ սուրբ Եկեղեցւոյն քրիստոնեական վարդապետութեանց վրայօք:

Յիշեալ գրքիկը՝ Կ. Պոլսոյ կրօնական ժողովոյն հրամանաւ եւ Սեբեայի մէջ հաստատեալ Թանգարանի ընկերութեան օգնութեամբ ի յոյս ընծայուեցաւ, եւ կը վաճառի 5 դուրուշի հատը:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Կը հաստատեն թէ Բարձրագոյն Պաշա օրինաց առաջարկութեան մը վրայօք կաշխատի. որուն զօրութեամբ Թուրքիոյ մէջ անշարժ ստացուածք դնող առնելու իրաւունքը պիտի շնորհուի ամեն օտարականաց առհասարակ: Տակաւին յայտնի չէ թէ ինչ պայմաններով այս իրաւունքը պիտի տրուի, սակայն տարակոյս չկայ թէ անոնց զլիւսուրը պիտի ըլլայ օսմանեան իրաւունքեան ընդունելութիւնը, ինչպէս նաեւ հնազանդութիւնը նոր օրինաց, որ անշուշտ այս գործոյն համար յատկապէս պիտի հաստատուի:

— Գայտնի է որ կայսերական սուրհանդակաց (բոսթ) տեսուչ մեծաշուք Միհաճ Էֆենտին, միանգամայն վերակացու էր Վիւփայիտի օսման նաւուց երթեկեկութեանցը, սակայն այս և տօնը անցեալ շաբթու Միհաճ Էֆենտին ձեռքէն առնուելով ծովապետութեան պաշտօնատանը յանձնուեցաւ:

— Միայն Տիւրք երկուշաբթի գիշեր ահագին հրկիշ զուրուշ մի պատահեցաւ ի Վալաթիա սուրբ Պէտրիկոսի վանքին մօտ, ուր որք և աղքատ աղջիկներ կը բնակին և կը կրթուին վերատեսչութեամբ Բարձր Ուղղութեան կոչուած կուսանաց: Կրակը կէտ գիշերը ժամ մի անցած երեւան ելաւ, և անմիջապէս օսման կերպիւ տարածուեցաւ. ուստի անհար եղաւ անոր առաջը առնուլ և ըսելու, թէ պէտեւ բազմաթիւ օդնութիւններ ամեն կողմէն շուտով հասան և տեղութեան զլիւսուր պաշտօնատարները իրենց ներկայութեամբ կը քաջալերէին ըզհաշիջոյցները: Եւ մենք ցաւալին այն է, որ դիւրաւաւ նիւթեր պարուհակող շտեմաբան մը կրակ առնելով, վանքին մէկ բարձր պատը յանկարծ փլուլաւ և իւր փլատակաց մէջ 80 հոգիի չափ թաղեց բայց ի վերաւորեալներէն, որոնք հրդեհէ մարելու եկած էին: Վերջապէս կրակը եօթը ժամ տեղեց և այս միջոցին 80 չափ առնեւ և խանութ մը խիւր դարչոյց, ու շատ դերգաստաններ սեւ սոյոյ և վերջին խեղճութեան մէջ ձգեց:

Սայրաքաղաքի երեւելի անձինքը ստորագրութի մի բանալով հոգ կը տանին ուղղութիւն ժողովել ի նպատակ հրկիշեալ աղքատաց և կըլեմք թէ իւրաքանչիւրը, ըստ իւր կարեաց, յօժարամիտ կը փութայ մասնակցի ըլլալ այսպիսի մարդասիրական բարեգործութեան մի:

— Ժուռնալ տը Բոնսթանթինոսը լրագրելը՝ կըսէ թէ օսմանեան կայսերական կառավարութիւնը մօտերս հրամանագրել մը շնորհեց ընկերութեան մի, որ երկաթուղի մի պիտի շինէ Իսկիւտաքէն մինչև Երիզան. և անկէջ մինչև ի Սեբաստիա:

— Օգոստոսի 15-ը Վալաթիա Սուլթանը հաճեցաւ պատուելի զվեմափայլ Մարշալ Պոլոս—Պէյը քթախոտոյ ակադեմիկոս տուփ մի շնորհելով անոր:

— Եւ միայն 19-ին ուրբաթ օրը ազգային երեսփոխանական ընդհանուր ժողովը՝ Վալաթիա սուրբ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՒՄՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ